

KOM OF BEL, VAN HUIZEN HEEFT HET WEL

Hans de Groot

Deze slagzin zal velen, vooral ouderen in Bilthoven, bekend voorkomen. Ik had u graag het originele ontwerp ervan willen laten zien. Helaas is dit noch in de archieven noch bij de familie boven water gekomen. Mij rest dus niets anders dan er een beschrijving van te geven. Als eerste zie je een hardlopend mannenfiguurtje met een aktetas onder zijn arm, dan de tekst 'Kom of bel, Van Huizen heeft het wel' en daarachter opnieuw het mannenfiguurtje, maar nu staande in een telefooncel met de hoorn aan zijn oor. Dat een lay-out uit het begin van de jaren dertig het niet tientallen jaren uithoudt is begrijpelijk. Toch deed het mij deugd dat ik in een advertentie van 1951 de hierbij afgedrukte gemoderniseerde variant aantrof. Deze was opgenomen in het toen wekelijks huis aan huis verspreide advertentieblaadje *De Aandacht* van Drukkerij Wentzel. De slagzin zelf is in 1971 en 1972 ook nog in advertenties te vinden. De winkel van Van Huizen op Nachtegaallaan 3 heeft in zijn bestaan deze slogan meer dan waar gemaakt. Dat zal wel blijken in het volgende verhaal:

Het is 4 december 1904. De uit Werkhoven stammende Wilhelmus van Huizen en Gerda

Verkerk, wier wieg in Zegveld stond, zijn in de wolken bij de geboorte van hun eerste kind. De boreling krijgt als doopnaam Franciscus Petrus en als roepnaam Frans mee. Het echtpaar Van Huizen woont in Utrecht en de kostwinner werkt als voorman bij een timmerfabriek tot hij in 1908 een advertentie leest. Een advertentie opgesteld door K.F. Hein uit De Bilt-Station (de toenmalige naam van het huidige Bilthoven). Hij is op zoek naar een rentmeester met als taken onder andere het onderhoud van de tuin, koetsierswerk, assistentie bij jachtpartijen op zijn jachtgebieden in het noorden van het land. Deze baan lijkt Wilhelmus op het lijf geschreven en gelukkig is de heer Hein het met hem eens. Hij wordt aangenomen en mag verhuizen naar het huis op Prins Hendriklaan 34, staande op het terrein bij de villa van de heer Hein op Prins Hendriklaan 32. Deze villa stond toen op de zuid-west-hoek Leyenseweg-Prins Hendriklaan. Karl Friedrich Hein is afkomstig uit Westfalen en is naast de heren Fentener van Vlissingen en Van Beuningen een van de directeuren van de Steenkolen Handels Vereniging met als aandachtsgebied de steenkolensector.

Een tuin in de Parklaan, 't is schande
 Stond in de felle zon te verbranden.
 Door 'n slang en een spuit
 Van v. Huizen is dat uit.
 En van 't gras kun je weer watertanden.

Tuinslang f 0.90, f 1.50 en f 2.50 per meter
 Tuinsproeiers 7.50, 8.85, 9.90, 12.85, 13.25 21.85

KOM
 OF
 BEL

VAN HUIZEN HEEFT HET WEL,

Nachtegaallaan 3
Telef. 2589

Advertentie van 14 juni 1951 in De Aandacht

Fransje groeit voorspoedig op in het bosrijke gebied. Dan komt de tijd dat hij naar school moet en een lagere school is er nog niet in De Bilt-Station. Zijn ouders lossen dit probleem op door hem in te schrijven op een school in Utrecht. In het geheugen van de familie van

Huizen zweeft in dit verband de naam van de Gerardus Majellaschool. Deze beslissing betekent dat hij als klein ventje elke dag op en neer met de trein naar Utrecht moet. In die jaren blijkt al iets van zijn commerciële aanleg. Bijna alle reizende heren kopen bij het station een krant, lezen die in de trein en laten deze bij aankomst in Utrecht in de trein liggen. Fransje verzamelt ze en ziet kans ze voor de tweede keer te verkopen.

Vader van Huizen zorgt ervoor dat de verdiende centjes netjes voor hem worden bewaard. Op school raakt hij bevriend met de in de Waterstraat in Utrecht wonende Jantje de Groot, een vriendschap die tot op hoge leeftijd stand houdt. Deze Jantje

de Groot werd mijn vader. Een middelbare opleiding zit er voor Frans niet in. Hij komt waarschijnlijk als jongste bediende in dienst bij een bank die in de herinnering van de familie is blijven hangen als de Pastoorsbank. Ondanks alle naspeuringen heb ik de echte naam van die bank niet weten te achterhalen. Wel duidelijk was de populariteit van deze bank bij de

Utrechtse parochies. Deze stortten er de opbrengsten van de collectes. Ook was de bank actief bij het veilen van de inboedel van leeggekomen pastorieën. Bij deze veilingen bood Frans mee, om de opbrengst van de veiling te verhogen. Hier is waarschijnlijk de basis gelegd voor zijn latere venduactiviteiten.

Tegen het einde van de jaren twintig houdt de Pastoorsbank op te bestaan en moet Frans op zoek naar een nieuwe uitdaging. Inmiddels is in de nieuwe kerk van O.L. Vrouwe van Altijddurende Bijstand aan de Gregoriuslaan zijn oog gevallen op een meisje. Het is de uit Zwollerkarospel afkomstige Alie

Huizen/winkelblok aan de Nachtegaallaan ca. 1920. De winkel rechts wordt in 1931 betrokken door Van Huizen.

Mensing. Zij werkt in het huishouden van de familie van Ittersum, Soestdijkseweg 222. Op 5 juni 1931 beloven zij elkaar eeuwige trouw.

Tussen het hoekhuis aan het huidige Emmaplein en het park van huize Wildzang verrijst rond 1920 aan de Nachtegaallaan een blokje huizen in ongeveer uniforme bouwstijl. Op nummer 1 wordt een woning met daarnaast een winkel opgetrokken en op nummer 3 in opdracht van Th.A. van der Wart een winkel-woonhuis. Van der Wart vestigt zich in dit pand als patissier/cuisinier. In de adresboeken van 1927 en 1930 blijkt dit pand in gebruik te zijn als bijkantoor van de Utrechtse Melk- en Zuivelfabriek en biedt het onderdak aan G.M. Avenhuis, chef van deze onderneming.

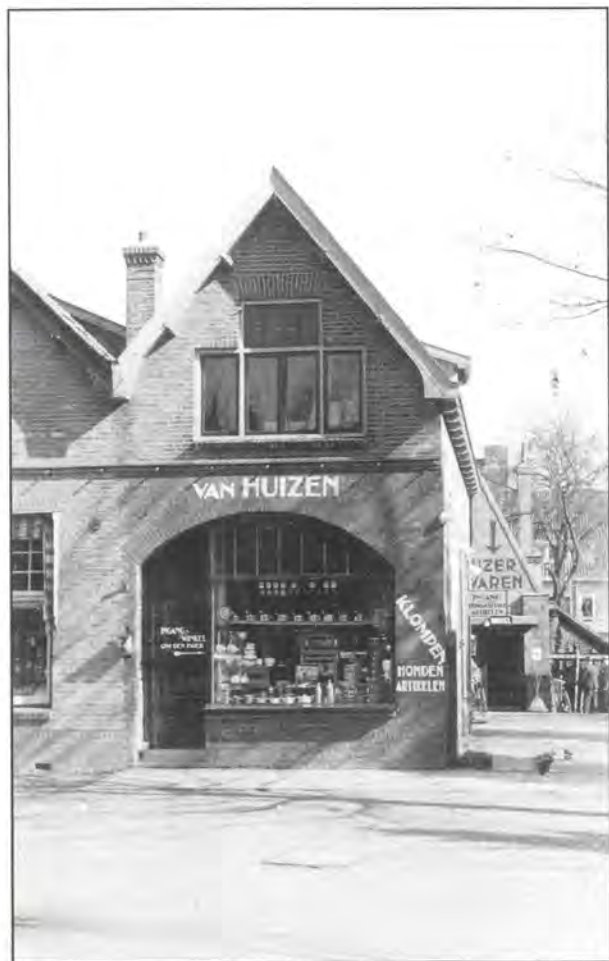
In 1931 koopt Frans van Huizen dit winkel-woonhuis en begint er samen met zijn vrouw een nieuw bestaan als winkelier. Boven de winkelruit prijkt trots de naam 'Van HUIZEN'. Het jonge echtpaar woont achter en boven de winkel. Achter de winkel wordt over de volle breedte van het perceel een verkoopruimte gebouwd, ontworpen door de architect E. Reitsma. In de winkelruimte wordt een assortiment porselein en aardewerk aangeboden. Na ingebruikname van de verkoopzaal wordt deze bestemd voor de verkoop van onder andere ijzerwaren, tuin- en landbouwartikelen. De groothandelaar Jean

Heybroek aan de Rembrandtlaan was namelijk sterk geïnteresseerd in een verkooppunt voor particulieren en Van Huizen krijgt dan ook praktisch het hele assortiment producten van Jean Heybroek in commissie. Eens per maand worden de verkochte producten afgerekend. Uit een oude foto blijkt dat er onder andere ook klompen te koop zijn en hondenartikelen. Hier wordt de slagzin '*Kom of bel, Van Huizen heeft het wel*' al aardig waargemaakt. Deze slagzin heeft Frans cadeau gekregen van zijn oude schoolmakker Jan de Groot (de eerder genoemde Jantje), die op het kantoor van het Amusante Weekblad aan de Laurillardlaan het ontwerp heeft laten maken.

De ervaringen met het houden van veilingen, opgedaan bij de eerdergenoemde Pastoorsbank laten Frans niet los. Nog in de tijd dat hij bij de bank werkt ontmoet hij in de trein naar Bilthoven een oud-Indiëganger. Deze heeft zich na terugkeer in zijn moederland in de wijnhandel gestort. Nu dat avontuur niet goed is afgelopen is hij gedwongen de inboedel van zijn huis op de hoek van de Prins Bernhardlaan/Julianalaan te verkopen. Frans ruikt zijn kans en organiseert in dat huis zijn eerste eigen verkoping.

Enkele jaren later blijkt er naast het oude pand van Jean Heijbroek aan de Rembrandtlaan tegen het stationsemplacement een bedrijfspand

leeg te staan. Hij huurt dit en kondigt aan dat daar eens per maand een goederenveiling

De winkel tijdens de eerste jaren

gehouden zal worden tegen een commissieloon van 21%. Dit pand wordt in 1937 als rijwielfabriek betrokken door de uit Eindhoven afkomstige Senders Handelsonderneming.

In de volgende jaren worden achtereenvolgens dochter Greet, de twee zonen Evert en Wim en dochter Netty geboren. Het woongedeelte van het pand Nachtegaallaan 3 is nu dusdanig vol dat nodig uitgekeken moet worden naar een andere woning. Bovendien nadert het moment dat de oudste dochter Greet naar de lagere school moet. Op de Gregoriuslaan is net een blok nieuwe huizen gereed gekomen, schuin tegenover de kerk en de Theresia van Lisieuxschool. Mooier kan het niet en in 1938 verhuist het gezin naar Gregoriuslaan 7. In dit huis wordt in 1944 de laatste dochter Lies geboren.

Nog voor de verhuizing kampt Frans al met een flink ruimteprobleem. De opslag van rollen tuingaas en rietmatten vraagt nogal wat ruimte. Begin 1938 was het al nodig geweest een vergunning aan te vragen voor het aanbrengen van een overkapte bergruimte en voor het plaatsen van een oude goederenwagon aan de oostzijde van de verkoopzaal. Mevrouw de weduwe Den Tex, eigenaresse van Wildzang, had zich bereid getoond een strook grond van haar tuin aan Frans van Huizen te verkopen

om deze uitbreiding van opslagruimte mogelijk te maken.

Door het leegkomen van het woongedeelte ontstaat de mogelijkheid om die bij de winkel te trekken, maar dit blijkt onvoldoende ruimtewinst op te leveren om de groei bij te houden. Ingrijpender maatregelen zijn noodzakelijk. Begin 1940 wordt architect C.G. Engelfriet ingeschakeld om een nieuwe en grotere winkel te ontwerpen. In dit plan wordt het pand dubbel zo breed, er komt een nieuwe voorgevel met centraal een poortvormige entree met een portiek met de winkelingang. Aan de oostzijde van dit portiek ontstaat een afgescheiden winkelruimte, bestemd voor verhuur. Deze ruimte is een aantal jaren in gebruik geweest bij het Technisch Bureau Radio Sound van G. Alders. Aan de achterzijde wordt de bestaande winkel verbonden met de al bestaande verkoopzaal. In december 1940 komt de bouwvergunning af. Voor deze ingrijpende verbouwing is het noodzakelijk de winkel ruim twee maanden te sluiten. Bij de heropening krijgt Frans van Huizen een kopergeslagen schild cadeau van zijn oude vriend Jan de Groot met als tekst 'Gebouwd in tijden van zorg met de toekomst als borg'. Dat schild heeft jaren in de winkel gehangen, maar is helaas verloren gegaan. De nieuwe winkel biedt nu weer ruime mogelijkheden voor verbreding van het

assortiment en daarvan wordt gretig gebruik gemaakt. In advertenties uit die tijd vind ik bijvoorbeeld: waschmanden, hondenmanden, hondenartikelen, verf, touw- en borstelwerk, isolatieband, plafondfittingen, afdruiptmatten, deurroosters etc.

Na deze verbouwing is de in 1938 geplaatste oude goederenwagon niet meer nodig voor opslag. Voor een gulden per maand wordt hij verhuurd aan schoenmaker Jo Soeters die er tot zijn overlijden in 1994 gebruik van heeft gemaakt.

De winkel is, ondanks de bombardementen rond het station, de oorlog zonder schade doorgekomen. Tijdens de oorlogsjaren maakte de dansschool van de heer Sparretak op

Winkelingang in de vijftiger jaren

bepaalde avonden gebruik van een deel van de winkelruimte. Na de bevrijding kwam de zaak weer snel tot bloei. Zonder personeel is zo'n zaak uiteraard niet draaiende te houden. Heel veel personeelsleden zijn er in die jaren actief geweest en hebben er soms hun vak geleerd. Hiervan zijn er twee die ik niet ongenoemd wil laten. Dat zijn Frans Soeters, die vanaf de jaren dertig tot in de jaren zeventig een boegbeeld is geweest bij de verkoop en de heer G. Hoobroeckx, tot ver in de jaren vijftig actief in de administratie en de verkoop. Trouwe medewerkers waarop Frans van Huizen kon bouwen.

Uit de volgende bouwaanvraag die ik in het gemeentelijk archief aantrof betreffende Nachtegaallaan 3 spreekt een oude liefde van Frans van Huizen n.l. het veilen van goederen, maar nu eindelijk in een speciaal daarvoor bestemd veilinglokaal. Er hadden ergens in het winkelpand overigens toch wel regelmatig veilingen plaatsgevonden, gezien de advertentie van de tweewekelijkse veilingen in 1945. Het nieuwe veilinglokaal wordt aan de oostzijde tegen het in 1931 gebouwde verkooplokaal aangebouwd en hierbij moet rekening gehouden worden met een vrije vluchtweg vanuit de tuinen van de panden aan de Julianalaan. Eind 1949 is de nieuwbouw klaar. Inmiddels is Radio Sound verhuist naar een

winkelpand op Emmaplein 12. Het portiek wordt nu bij de winkel getrokken en de winkeldeur verhuist naar de voorgevel.

Frans van Huizen en zijn vrouw in de jaren 60

In de jaren vijftig komen de zonen Evert en Wim hun vader ondersteunen in de zaak. In de loop van de volgende jaren wordt langzaam de invloed merkbaar van de jonge generatie. Er komen meer productgroepen in het assortiment, waarvoor in de beschikbare verkoopruimte niet voldoende plaats is. Met name de sportzaak, waarvan Wim van Huizen de aanjager is, vraagt steeds meer plaats. Het logische gevolg is dat er in 1964 opnieuw een bouwaanvraag binnenkomt bij de gemeente voor de bouw van weer een verkoopruimte. Deze staat nu geprojecteerd tegen de voorzijde van de in 1949 gebouwde veilingruimte. De

nieuwbouw is een ontwerp van het Architectenbureau Postel. Aanvankelijk levert deze aanvraag problemen op aangezien in het bestaande uitbreidingsplan bebouwing op het betreffende stuk grond niet is toegestaan.

Gelukkig biedt artikel 20 van de Wederopbouwwet uitkomst en komt de vergunning er toch. De tijdelijk naar de Spoorlaan uitgeweken sportwinkel krijgt een plaats in deze nieuwe verkoopzaal. Een advertentie in 1971 van Van Huizen sport biedt een breed assortiment aan sportartikelen, sportkleding, vrijetijdskleding, campingbenodigdheden, gezelschapsspellen etc. Ook de dierenspeciaalzaak heeft in het huidige pand geen expansiemogelijkheden meer en verhuist naar een winkelpand op Julianalaan 6A.

Ook op een ander vlak zijn er ingrijpende beslissingen genomen. Frans van Huizen trekt zich eind jaren zestig terug uit de dagelijkse leiding van het bedrijf. Dit krijgt nu een andere zakelijke structuur. Het wordt een BV met Evert en Wim als directeuren. Het zijn voor Frans bijna veertig zeer vruchtbare jaren geweest. Hij kan met een gerust hart een bloeiend bedrijf overdragen aan de volgende generatie. De veilingactiviteiten houdt hij echter nog een tijdje aan. In 1970 verlaat hij

Bilthoven en gaat samen met zijn vrouw in Baarn op een appartement van een welverdiende rust genieten. In 1989 overlijdt Frans, vier jaar na zijn vrouw.

Helaas blijken de karakters en visies van de beide broers geen goede basis te bieden voor het samen verder gaan met het bedrijf. In de eerste helft van de jaren zeventig wordt de definitieve conclusie getrokken. Wim koopt zijn broer Evert uit en gaat alleen verder. Evert laat Bilthoven achter zich en vertrekt naar Canada.

De in de VS opgedane ideeën van Wim over een nog verdere diversificatie in één pand conform het Amerikaanse Mall-idee stellen totale andere eisen aan het gebouw dan in het huidige winkelpand realiseerbaar zijn. Er wordt een nieuw gebouw van drie bouwlagen ontworpen waarvoor bij de gemeente een bouwvergunning wordt aangevraagd. De gemeente blijkt niet gelukkig te zijn met deze bouwplannen en wijst in 1977 na langdurig overleg de bouwaanvraag definitief af. Dit betekent na zesenvestig jaar definitief het einde van de oer Bilthovense winkel van Van Huizen. De zaak wordt geliquideerd en Wim vertrekt naar Engeland.

Bronnen

- Gemeentearchief De Bilt, dossiers bouwaanvragen arch. 1.733.21.
- Gemeentearchief De Bilt, oude dossiers afdeling burgerlijke stand.
- Mondelinge informatie van W. van Huizen, Bilthoven.
- Schriftelijke informatie van E. van Huizen, Fort Erie Ontario, Canada.
- Schriftelijke informatie van mevrouw L. Weber-van Huizen, Zwitserland.
- Dossiers Bedrijven van de Historische Kring D'Oude School.
- Foto's in familiealbum van W. van Huizen.
- Advertentieblad De Aandacht d.d. 14 juni 1951. Uitgeverij Wentzel, Bilthoven.

EEN DORP BETRAPT: FRAUDE IN DE BILT.

(EEN SAMENLEVING WEERSPIEGELD, 1875-1895)

Dr. Anne Doedens en Drs. José Cladder

1. De kruik gaat zo lang te water ...

Het is een zomerdag, 13 juli 1894. Gemeenteontvanger Takken reist per tram naar Utrecht. Hij levert daar, bij bankier en effectenmakelaar Marchand, vier gemeentelijke Biltse obligaties ter waarde van 2000 gulden in. Ze zijn het onderpand voor de 756 gulden die Takken van Marchand leent. Een kleine twee maanden later verschijnt Marchands boekhouder, Uyldert, met de vier obligaties bij een andere financier, Blijdestein om ze te belenen voor 2000 gulden contant. Dat mislukt. Blijdesteins boekhouder Van Harderwijk ziet meteen dat de obligaties vervalst zijn. De bal gaat rollen. Een paar dagen later wordt de rechercheur

H. van Doorn er in Utrecht op uit gestuurd om tientallen Biltse gemeentelijke obligaties, schijnbaar uit de jaren 1882 en 1890, op te halen bij het keur der Utrechtse financiers. Een reeks vooraanstaande bankiers en handelaren in waardepapieren was kennelijk in het bezit van door Takken samen met de gemeentesecretaris Rootjes sedert 1889 vervalste waardepapieren. Het bericht van deze vervalsingen maakte de Biltse gemeentebestuurders wakker. Wethouder baron van Boetzelaer besluit de kas van gemeenteontvanger Takken eens echt te gaan controleren. Op 28 augustus blijkt, dat Takken, volgens Van Boetzelaer „niets in huis had dan f 100, terwijl hij f 890 volgens het